

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine

**Federalni zavod
za statistiku**

**IZVJEŠTAJ O USKLAĐENOSTI
ZVANIČNE STATISTIKE
FEDERACIJE BiH
S KODEKSOM PRAKSE
EUROPSKE STATISTIKE**

**FEDERALNI
ZAVOD ZA
STATISTIKU**

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Sarajevo, 2017

SADRŽAJ:

UVOD	3
Načelo 1: Profesionalna nezavisnost.....	5
Načelo 2: Ovlaštenje za prikupljanje podataka	6
Načelo 3: Adekvatnost resursa.....	7
Načelo 4: Predanost kvalitetu	8
Načelo 5: Statistička povjerljivost	9
Načelo 6: Nepriistrasnost i objektivnost	10
Načelo 7: Dobra metodologija	11
Načelo 8: Odgovarajuće statističke procedure	11
Načelo 9: Umjereno opterećenje davaoca podataka.....	12
Načelo 10: Troškovna efikasnost.....	13
Načelo 11: Relevantnost	14
Načelo 12: Tačnost i pozdanost.....	15
Načelo 13: Pravovremenost i vremenska određenost.....	15
Načelo 14: Koherentnost i uporedivost	16
Načelo 15: Dostupnost i razumljivost.....	16
VIZIJA EUROPSKOG STATISTIČKOG SISTEMA.....	18

UVOD

U ovom izvještaju Federalni zavod za statistiku je uradio procjenu usklađenosti zvanične statistike Federacije BiH, za period 2012-2017. godine, sa načelima Kodeksa prakse europske statistike (European Statistics Code of Practice - COP) i plan budućih aktivnosti Federalnog zavoda za statistiku. Prva procjena usklađenosti zvanične statistike Federacije BiH sa Kodeksom prakse europske statistike urađena je 2012. godine. Nakon pet godina kontinuiranog razvoja većina predloženih mjera za poboljšanje je provedena i postignut je znatan napredak u primjeni načela.

Zakonom o statistici u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 63/03 i 9/09) uređen je sistem zvanične statistike Federacije BiH i određen je zakonski okvir za proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike. Glavni dijelovi COP-a obuhvaćeni su ovim zakonom, poput profesionalne nezavisnosti, statističke povjerljivosti, prava na prikupljanje podataka i pristup administrativnim izvorima podataka, te procedure za dugoročno i kratkoročno planiranje.

Postojanje kvalitetnih i pravovremenih statističkih podataka neophodno je za planiranje mjera ekonomske i socijalne politike, kao i za praćenje učinaka mjera pojedinih politika. Federalni zavod za statistiku i drugi proizvođači zvanične statistike opredjeljeni su za stalni razvoj i unapređenje svojih stručnih i infrastrukturnih kapaciteta, u cilju proizvodnje pouzdanih i kvalitetnih statističkih podataka i usluga, u skladu sa potrebama domaćih i stranih korisnika, uz osiguranje jednake mogućnosti pristupa za sve, te optimalno opterećenje davaoca podataka.

Kodeks prakse europske statistike čine 15 načela i povezani indikatori dobre prakse, a obuhvata institucionalno okruženje, proces statističke proizvodnje i statističke rezultate. Skup pokazatelja dobre prakse za svako od načela predstavlja referencu za ocjenu implementacije kodeksa. Kriterijumi kvaliteta za europske statistike definirani su u europskom Zakonu o statistici (Uredba (EZ) 223/2009., član 12).

Koordinacija

Prema Zakonu o statistici u Federaciji BiH, Federalni zavod za statistiku (u daljem tekstu: Zavod) je nadležni federalni organ za poslove statistike u Federaciji BiH.

On ima glavnu koordinacijsku ulogu u razvoju zvanične statistike Federacije BiH.

Zavod obavlja poslova koji se odnose na organizovanje i provođenje statističkih istraživanja.

Ostali proizvođači zvanične statistike navedeni su u Planu provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH.

Osiguranjem dobre koordinacije omogućava se razmjena informacija između nosioca zvanične statistike. Sa pojedinim nosiocima zvanične statistike potpisani su sporazumi o uzajamnoj saradnji, a u toku su aktivnosti za zaključivanje sporazuma sa svim ovlaštenim proizvođačima zvanične statistike.

Prilikom izrade Programa i Plana provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH Zavod konsultuje institucije državne uprave i druge korisnike, kako bi se u navedene dokumente uvrstili njihovi prijedlozi.

Trenutno, u Zavodu koordinaciju sa ostalim proizvođačima statistike vrše istraživačka odjeljenja i Odsjek za statističke metode i koordinaciju.

Usklađenost s kodeksom prakse europske statistike

Aktivnosti Zavoda usmjerene su na stalno poboljšanje kvaliteta statističkih procesa, krajnjih rezultata, odnosno podataka, kao i pružanja usluga korisnicima. Ove aktivnosti oslanjaju se na Kodeks prakse europske statistike.

Petnaest načela Kodeksa prakse europske statistike povezanih u radni okvir:

- Institucionalno okruženje
- Statistički procesi
- Statistički rezultati

nastalo je na osnovu postojećih međunarodnih standarda i deklaracije kvaliteta Evropskog statističkog sistema.

- *Institucionalno okruženje*

Zakonom o statistici u Federaciji BiH uređen je pravni okvir sistema zvanične statistike Federacije BiH i odnosi se na sve nosioce zvanične statistike. Zakon definiše kriterije kvaliteta koji se trebaju provesti. Novim Zakonom o statistici, koji je u fazi izrade, detaljnije je definirana organizacija, status, zadaće i koordinacija sistema zvanične statistike i obuhvaćena su osnovna načela Kodeksa prakse europske statistike, koji se odnose na stručnu nezavisnost, statističku povjerljivost, pravo na prikupljanje podataka i pravo na pristup administrativnim podacima.

Zavod ima svoje organizacione jedinice za statistiku u kantonima koje prikupljaju potrebne podatke od kantonalnih organa uprave i drugih institucija, kao i gradskih odnosno općinskih

službi za upravu i svih drugih pravnih i fizičkih lica koja su određena kao izvještajne jedinice ovim zakonom i drugim propisima. Kantonalni organi uprave i druge kantonalne institucije, kao i gradske i općinske službe za upravu i druge gradske i općinske institucije i sva ostala pravna i fizička lica dužni su organizacionoj jedinici za statistiku davati potrebne podatke.

Institucionalni i organizacioni faktori imaju značajan uticaj na efikasnost i vjerodostojnost statističkog organa koji razvija, proizvodi i diseminira statistiku u skladu sa europskim standardima. Relevantna pitanja za ocjenu kvaliteta institucionalnog okruženja su:

1. Profesionalna nezavisnost
2. Mandat za prikupljanje podataka
3. Adekvatnost resursa
4. Posvećenost kvaliteti
5. Povjerljivost statističkih podataka
6. Nepistrasnost i objektivnost

Načelo 1: Profesionalna nezavisnost

Profesionalna nezavisnost statističkih tijela od ostalih političkih, regulatornih ili upravnih odjela i tijela, kao i od subjekata iz privatnog sektora, osigurava kredibilitet europske statistike.

Trenutno stanje

Nezavisnost zvanične statistike od političkog i bilo kakvih drugih spoljnih uticaja na razvoj, proizvodnju i diseminaciju statistike regulirana je članom 8. Zakona o statistici u Federaciji BiH. Zakon predviđa profesionalnu nezavisnost Zavoda i ostalih proizvođača zvanične statistike u proizvodnji i diseminaciji zvanične statistike.

Zakonom o statistici organi vlasti u Federaciji BiH, političke stranke i druge interesne grupe obavezuju se da će poštivati principe utvrđene zakonom i da neće vršiti uticaj na rukovodioca i službenike statističkih organa prilikom obavljanja njihovih zadataka.

Na osnovu Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, br. 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 52/09, 80/10 i 48/11). Zavod je samostalna federalna ustanova odgovorna za zvaničnu statistiku u Federaciji BiH.

Zakonom o statistici u Federaciji BiH definisano je da prilikom realizacije Programa i Plana provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH, rukovodilac i službenici Zavoda ne traže niti primaju uputstva od organa vlasti u Federaciji BiH, drugih državnih organa, političkih stranaka ili drugih interesnih grupa, posebno prilikom selekcije izvora podataka, statističkih metoda i procedura, u vezi sa sadržajem, formom i vremenom distribucije kao ni u vezi sa zaštitom povjerljivosti statističkih podataka.

Zavod i ostali proizvođači zvanične statistike u Federaciji BiH svoju aktivnost zasnivaju na četverogodišnjem Programu statističkih istraživanja koji donosi Parlament Federacije Bosne i

Hercegovine na prijedlog Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i godišnjem Planu provođenja statističkih istraživanja, koji donosi Vlada Federacije BiH na prijedlog Zavoda najkasnije do kraja godine za narednu budžetsku godinu. Četverogodišnji Program i Plan rada objavljuju se u “Službenim novinama Federacije BiH”.

Svrha i sadržaj Programa i Plana definirani su Zakonom o statistici u Federaciji BiH. U roku od tri mjeseca od isteka kalendarske godine direktor Zavoda podnosi Vladi Federacije BiH godišnji izvještaj o izvršenju Programa odnosno Plana rada za prethodnu godinu.

Saopćenja koja objavljuje Zavod su isključivo statistička i ne sadrže nikakve političke komentare.

U slučaju neprimjerenog ponašanja predstavnika medija ili njihovog nestručnog informiranja i neosnovane kritike Direktor Zavoda ili osoba za odnose sa javnošću obavijestit će glavnog urednika spornog medija o tome i zahtjevati da se objavi njegov odgovor na objavljenu informaciju.

Buduće aktivnosti

Formirati Statističko vijeće, kao stručno i savjetodavno tijelo za strateška i razvojna pitanja organizovanja i provođenja statističkih istraživanja u Federaciji BiH.

Novim Zakonom o statistici, koji je u fazi izrade, dalje bi se ojačalo institucionalno obezbeđenje profesionalne nezavisnosti.

Donošenje novog Pravilnika o odnosima sa medijima definisaće se uspostavljanje standarda i procedura u odnosima sa medijima sa ciljem ujednačenog predstavljanja zvanične statistike i Zavoda u javnosti u skladu sa načelima stručne nezavisnosti, nepristrasnosti, objektivnosti i pouzdanosti, postizanje boljeg razumijevanja službene statistike te određivanja načina reagiranja u slučajevima eventualnih nesporazuma, neobjektivne prezentacije, neosnovane kritike, zloupotrebe podataka i njihove krive interpretacije te postizanje boljeg razumijevanja između Zavoda i javnosti.

Načelo 2: Ovlaštenje za prikupljanje podataka

Statistička tijela moraju imati jasan pravni mandat za prikupljanje podataka za europske statističke potrebe. Upravna tijela, preduzeća i domaćinstva te javnost u cjelini mogu se primorati da, na zakonskoj osnovi, a na zahtjev statističkih tijela, dopuste pristup ili prosljede podatke za potrebe europske statistike.

Trenutno stanje

Nadležni federalni organ za poslove statistike u Federaciji BiH je Zavod.

U cilju izvršavanja Programa i Plana rada Zavod ima pravo da prikuplja podatke iz svih postojećih izvora. Izvještajne jedinice dužne su dati Zavodu i ovlaštenim organima za poslove statistike sve tražene podatke utvrđene Programom i Planom rada, odnosno Zakonom.

U cilju osiguranja uvjeta za organizovanje i provođenje statističkih istraživanja Zavod i ovlašteni organi za poslove statistike dužni su da primjenjuju jedinstvene klasifikacije,

nomenklature i druge standarde jedinstvenog sistema informisanja. Metodologije pojedinih statističkih istraživanja koje provode ovlašteni organi za poslove statistike utvrđuju ti organi po prethodno pribavljenom mišljenju Zavoda.

Zavod je počeo primjenjivati savremene tehnologije i metode za prikupljanje podataka u nekim istraživanjima, zamijenivši tradicionalni način prikupljanja podataka putem papirnih upitnika. Ove metode obuhvataju osobno anketiranje putem računara i prikupljanje podataka putem elektronskih obrazaca. Navedene promjene su rezultirale povećanjem učinkovitosti i smanjenjem troškova obrade podataka, a od toga koristi imaju i izvještajne jedinice i Zavod. Provođenje logičko - računskih kontrola u trenutku unošenja podataka prilikom anketiranja osigurava tačnost prikupljenih podataka što znatno utiče na skraćenje roka obrade podataka.

Prikupljene podatke Zavod čuva u skladu sa standardima i na način koji omogućava njihovo davanje i iskazivanje u propisanom obliku. Statistički rezultati i metodologije koje se primjenjuju objavljuju se u oblicima koji su pristupačni širokom krugu korisnika u pisanom i elektronskom obliku.

U Zakonu o statistici Federacije BiH dio VI – kaznene odredbe, definisan je postupak kažnjavanja izvještajnih jedinica (pravno/fizičko lice) i to ako ne dostave tražene podatke u sadržaju i određenom roku (u skladu s upustvima, u datim rokovima, nepotpune ili netačne podatke ili onemogućí provjeravanje podataka).

Buduće aktivnosti

Nastavak uvođenja savremenih tehnologija i metoda u prikupljanju podataka u statističkim oblastima gdje je to moguće, u cilju zamjene tradicionalnog prikupljanja podataka putem papirnih upitnika.

U prijedlogu novog Zakona o statistici Federacije BiH, Zavod će moći da prilagodi podatke dobijene iz statističkih istraživanja i iz administrativnih i drugih izvora kako bi ih uskladio sa zvaničnim definicijama, klasifikacijama i drugim standardima koji se primjenjuju u sistemu zvanične statistike i međunarodnoj statističkoj praksi.

Načelo 3: Adekvatnost resursa

Resursi kojima raspolažu statistička tijela moraju biti dovoljni da bi odgovorili zahtjevima europske statistike.

Trenutno stanje

Resursi koji stoje na raspolaganju Zavodu (zaposleni, finansijska sredstva i računarska opremljenost) ne odgovaraju potrebama za proizvodnju statistika u skladu sa europskim standardima.

Materijalni resursi

Sredstva potrebna za finansiranje rada Zavoda obezbjeđuju se iz budžeta Federacije BiH. Zavod je proteklih godina proveo određene reforme, koje su rezultirale koristima u smislu

troškovne učinkovitosti. Razvoj je bio posebno usmjeren u području povećanja korištenja administrativnih izvora podataka.

Ljudski resursi

Ljudski resursi ne zadovoljavaju potrebe Zavoda.

Broj zaposlenih u Zavodu je manji od broja koji je potreban i predviđen Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Federalnog zavoda za statistiku za izvršenje statističkih istraživanja i aktivnosti.

U Federaciji BiH je na snazi moratorij na zapošljavanje donešen od strane Vlade Federacije BiH, što može imati negativne posljedice kada je u pitanju kvalitet i održivost statističke proizvodnje, obzirom da se povećava obim statističkih istraživanja (uvođenje novih i proširenje postojećih statističkih istraživanja), te odlazak jednog broja uposlenih u penziju.

Razvoj informatičkih rješenja u standardizovanju i unapređivanju statističkih procesa proizveo je potrebu za većim brojem visokokvalificiranih uposlenika koji imaju vještine potrebne za funkcionisanje postojećih i dalji razvoj novih procesa.

Zavod vrši kontinuiranu obuku i edukaciju postojećeg kadra. Uposlenici su pohađali razne vrste obuka kroz međunarodne projekte (IPA, SIDA, i dr.). Agencija za državnu službu Federacije BiH organizuje obuke za državne službenike kojima su prisustvovali uposlenici Zavoda.

Buduće aktivnosti

Buduće aktivnosti Zavoda su usmjerene na: obezbjeđenje dovoljnog broja zaposlenih (po odobrenju od strane Vlade Federacije BiH), kako bi mogli proizvoditi statistiku u skladu sa europskim standardima i nastavak stručnog usavršavanja uposlenih u cilju proizvodnje kvalitetnih statistika.

Načelo 4: Predanost kvalitetu

Statistička tijela su predana kvalitetu. Ona sistematski i redovno identificiraju prednosti i slabosti, te kontinuirano poboljšavaju kvalitet procesa i proizvoda.

Trenutno stanje

Poboljšanje nivoa kvaliteta, kao i dobra koordinacija unutar sistema zvanične statistike su prioritet u radu Zavoda. Aktivnosti su usmjerene, prije svega, na unapređenje kvaliteta statističkih procesa, krajnjih rezultata, odnosno podataka, kao i pružanja usluga korisnicima.

Zavod intenzivno radi na uspostavi sistema za kontinuirano poboljšavanje kvaliteta statističkih procesa i proizvoda, i u tu svrhu urađene su „Smjernice za izradu izvještaja o kvalitetu statističkih istraživanja“. Glavna namjena indikatora kvaliteta je ponuditi uvid u kvalitet statističkih rezultata i kvalitet procesa za dobijanje tih rezultata. Izrada izvještaja o kvalitetu provođenja statističkih istraživanja u nadležnosti je organizacionih jedinica iz različitih statističkih područja. Izvještaji o kvalitetu se nalaze na web stranici Zavoda.

Urađen je redizajn i unapređenje web stranice Zavoda. Nova web stranica je jednostavna za

korištenje i ne zahtijeva mnogo koraka kako bi se došlo do traženih informacija. Zavod je počeo koristiti PC-Axis (PX Web) bazu za diseminiranje statističkih podataka.

Jedan od bitnih elemenata za poboljšanje kvaliteta vezan je za početak primjene GSBPM (Generic Statistical Business Process Model) – Generičkog modela statističkog poslovnog procesa, koji je moguća osnovica za primjenu sistema praćenja troškova, pri čemu bi se resursi mogli klasifikovati prema glavnim fazama Generičkoga modela statističkog poslovnog procesa.

Buduće aktivnosti

Povećanje broja izvještaja o kvaliteti statističkih istraživanja i osiguranje usklađenosti ovih izvještaja s međunarodnim standardima.

Načelo 5: Statistička povjerljivost

Privatnost davalaca podataka (domaćinstava, preduzeća, upravnih jedinica i ostalih izvještajnih jedinica), povjerljivost informacija koje oni daju te njihova upotreba isključivo u statističke svrhe, potpuno je garantovana.

Trenutno stanje

Upotreba, povjerljivost i zaštita podataka regulisana je članom 36. - 42. Zakona o statistici u Federaciji BiH. Navedena oblast je usklađena sa propisima, kojima se reguliše povjerljivost statističkih podataka.

Obezbijeđena je zaštita povjerljivih podataka, u smislu tehničkih i organizacionih mjera za kontrolu davanja individualnih podataka, koji se odnose na izvještajnu jedinicu. Podaci koji su prikupljeni, obrađeni i pohranjeni u svrhu izrade statističkih podataka smatraju se povjerljivim ako je putem tih podataka moguće neposredno ili posredno identificirati izvještajne jedinice čime se otkrivaju pojedinačni podaci.

U svrhu obavljanja naučno - istraživačke djelatnosti Zavod i ovlašteni organi za poslove statistike mogu, na osnovu pisanog zahtjeva, davati individualne podatke, bez da se iz tih podataka može direktno ili indirektno prepoznati individualna izvještajna jedinica.

O korištenju individualnih statističkih podataka sklapa se poseban ugovor na osnovu kojeg se korisnik obavezuje, pod materijalnom i krivičnom odgovornošću, da će statističke podatke koristiti samo u svrhu koja je navedena u zahtjevu.

Na web stranici Zavoda navedeni su zakoni: Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 49/06, 76/11 i 89/11) i Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“, broj 32/01) kojima je regulisana povjerljivost podataka.

Uposlenicima nije dozvoljeno davanje informacija ako to nije u skladu sa Zakonom i drugim propisima i pravilima Zavoda. (izjavu da su upoznati sa Etičkim kodeksom za državne službenike u Federaciji BiH „Službene novine F BiH“ broj 27/14 - potpisuju uposlenici Zavoda).

Zakonom o statistici u Federaciji BiH predviđene su kazne za svaku namjernu povredu statističke povjerljivost.

Buduće aktivnosti

Donošenje Pravilnika o informatičkoj sigurnosti i Pravilnika o pristupu povjerljivim statističkim podacima.

Načelo 6: Nepristrasnost i objektivnost

Statistička tijela razvijaju, proizvode i diseminiraju europsku statistiku poštujući naučnu nezavisnost na objektivan, profesionalan i transparentan način, tako da se svi korisnici tretiraju jednako.

Trenutno stanje

Proizvodnja i diseminacija podataka Zavoda i drugih proizvođača zvanične statistike odvija se neutralno i prema svim korisnicima se postupa jednako primjenjujući stručne i etičke standarde.

Zavod unaprijed objavljuje Kalendar publikovanja na svojoj web stranici (<http://fzs.ba/wp-content/uploads/2017/01/Kalendar2017-1.pdf>). Objavljuje se u decembru i obuhvata publikacije i saopćenja predviđena za objavljivanje u sljedećoj godini. Kalendar publikovanja urađen je tako da omogućava korisnicima informacije o očekivanim publikacijama te pristup nedavno objavljenim podacima.

U slučajevima kada nije moguće ostvariti zadani rok objavljivanja publikacije, postavlja se na web stranicu informacija korisnicima o tome.

Greške uočene u objavljenim statističkim podacima ispravljaju se u najkraćem mogućem roku, a ispravke se javno objavljuju. Procedure za ispravku grešaka definisane su u „Uputstvu o načinu korekcije grešaka u publiciranim izdanjima“ koje se nalazi na web stranici Zavoda.

Buduće aktivnosti

Nastavak proizvodnje i diseminacije statistike, poštujući nezavisnost i objektivnost, gdje se svi korisnici tretiraju jednako.

▪ *Statistički procesi*

Statistički procesi čine centralno jezgro statističke proizvodnje podataka i usluga. Oni treba da se obavljaju racionalno sa minimalnim angažovanjem resursa. Kontinuiranim unapređenjem statističkih procesa dobivaju se rezultati boljeg kvaliteta. Relevantna pitanja za ocjenu kvaliteta statističkih procesa su:

7. Dobra metodologija
8. Odgovarajuće statističke procedure
9. Umjerena opterećenost davaoca podataka
10. Troškovna efikasnost

Načelo 7: Dobra metodologija

Dobra metodologija mora poduprijeti kvalitetnu statistiku. Ovo zahtjeva odgovarajuće alate, procedure i ekspertska znanja.

Trenutno stanje

Proizvođači zvanične statistike u Federaciji BiH određuje metodološke osnove za provođenje statističkih istraživanja iz svog djelokruga rada. Zavod daje saglasnost i vrši nadzor nad primjenom metodoloških postavki statističkih istraživanja.

Zavod radi na izradi, ažuriranju metodoloških osnova u cilju proizvodnje i diseminacije zvanične statistike u skladu sa evropskim standardima, te nastoji pružiti veću pomoć u primjeni standarda ili smjernica drugim nosiocima zvanične statistike za primjenu COP-a.

Dobra metodologija podupire kvalitet statistike, a za to su potrebni odgovarajući alati, postupci i stručnost. Metodološke osnove obuhvaćaju određivanje statističkih jedinica, određivanje sadržaja i obilježja statističkih istraživanja, definicije, nomenklature, klasifikacije i standarde, koji se koriste u provođenju statističkih istraživanja, te određivanje izvještajnih jedinica koje obuhvaća pojedino statističko istraživanje. Metodologije se nalaza na web stranici Zavoda.

Izvještaji o kvalitetu pojedinih statističkih istraživanja se rade na osnovu dokumenta „Izvještaj o kvalitetu statističkih istraživanja - Smjernice za izradu“ i dostupni su na webu.

Buduće aktivnosti

Nastaviti usklađivanje statističkih metodologija sa evropskim standardima i pružiti veću podršku drugim nosiocima zvanične statistike.

Potrebno je uvoditi nove klasifikacije i nomenklature u nacionalni sistem klasifikacija.

Načelo 8: Odgovarajuće statističke procedure

Odgovarajuće statističke procedure, koje se implementiraju od prikupljanja podataka do njihovog potvrđivanja, moraju podupirati kvalitet u statistici

Trenutno stanje

U svom radu Zavod sve više koristi administrativne izvore podataka.

Potpisani su sporazumi i protokoli o saradnji sa vlasnicima administrativnih podataka gdje je naglašana i potvrđena zajednička opredijeljenost za korištenje ovih podataka u statističke svrhe.

Zavod je počeo primjenjivati savremene tehnologije i metode za prikupljanje podataka u nekim istraživanjima, zamijenivši tradicionalni način prikupljanja podataka putem papirnih upitnika sa elektronskim načinom. Provođenje logičko - računskih kontrola u trenutku unošenja podataka prilikom anketiranja osigurava tačnost prikupljenih podataka što znatno utice na skraćenje roka obrade podataka.

Kod statističkih istraživanja, upitnici se testiraju prije prikupljanja podataka.

Metode editovanja i imputacije se koriste i redovno analiziraju, revidiraju ili ažuriraju ukoliko je potrebno.

Zavod je proveo reviziju podataka u nekim statističkim domenima, poput nacionalnih računa, investicija, kratkoročnih statistika, stanovništva i dr.

Izveštaji o kvalitetu se rade za većinu statističkih istraživanja. Metodološke napomene uključene su u sva saopćenja i publikacije.

Buduće aktivnosti

Upoznavanje korisnika sa izvršenom revizijom podataka po pojedinačnim statistikama, kao i povećanje saradnje sa ostalim nosiocima službene statistike.

Načelo 9: Umjereno opterećenje davaoca podataka

Teret izvještavanja je proporcionalan potrebama korisnika i nije pretjeran za davaoca podataka. Statistička tijela prate opterećenost davalaca podataka i postavljaju ciljeve za njegovo smanjivanje u narednom periodu.

Trenutno stanje

Zavod je počeo primjenjivati savremene tehnologije i metode za prikupljanje podataka u nekim istraživanjima, zamijenivši tradicionalni način prikupljanja podataka putem papirnih upitnika. Nove metode obuhvataju osobno anketiranje putem računara i prikupljanje podataka putem elektronskih obrazaca tj. slanje podataka putem e-mail. Prednosti ovakvog načina prikupljanja podataka su: povećanje učinkovitosti (smanjenje troškova štampe i dostave), skraćeno je vrijeme provođenja statističkih istraživanja i smanjeno je opterećenje izvještajnih jedinica. Prikupljanje podataka uz pomoć računara (Computer assisted personal interviewing CAPI, Computer Assisted Telephone Interviewing CATI) u odnosu na papirne upitnike, znatno smanjuje osjećaj opterećenosti kod izvještajnih jedinica. Međutim, cjelokupni učinak tih mjera na izvještajne jedinice nije poznat jer se ne mjeri opterećenost izvještajne jedinice.

Buduće aktivnosti

Radi smanjenja opterećenosti izvještajnih jedinica planira se proširiti prikupljanje podataka putem elektronskih obrazaca na sva statistička istraživanja, za koja je to moguće učiniti, kao i mjeriti opterećenje izvještajnih jedinica po svim istraživanjima i to uključivanjem pitanja o vremenu utrošenom na popunjavanje upitnika, uključujući i vrijeme utrošeno na prikupljanje traženih informacija iz poslovne dokumentacije. Veće korištenje administrativnih izvora podataka i pronalaženje mogućnosti uticaja na sadržaj administrativnih izvora podataka je prioritet rada Zavoda.

Uvesti analize obima opterećenosti izvještajnih jedinica, izračunati indikatore opterećenja izvještajnih jedinica (npr. sa pitanjima za izvještajne jedinice o vremenu utrošenom za

ispunjavanje upitnika) i objaviti rezultate.

Zavod će raditi na standardizaciji obrazaca, preduzeti sve moguće mjere za smanjenje troškova i opterećenosti izvještajnih jedinica i nastojati u što većoj mjeri, gdje god je to moguće, koristiti administrativne izvore podataka.

Načelo 10: Troškovna efikasnost

Resursima se efikasno raspolaže.

Trenutno stanje

Finansiranje rada Zavoda vrši se putem budžeta Federacije BiH.

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH i Jedinica za internu reviziju pri Federalnom ministarstvu finansija vrše kontrolu finansijskog i drugog poslovanja Zavoda.

Pravilnikom o internoj kontroli definisano je upravljanje rizicima i kontrola finansijskog i drugog poslovanja Zavoda.

Raspoloživost budžetskih sredstava je temeljna pretpostavka da se uopće mogu preduzeti aktivnosti na provođenju statističkog istraživanja. Preliminarna procjena troškova mora obuhvatiti sve troškove koji su neophodni za provođenje određenog istraživanja.

Za sva statistička istraživanja potrebno je detaljno obrazložiti potrebna sredstva.

U Zavodu trenutno nije dovoljno razvijen sistem praćenja troškova statističkih proizvoda i procesa. Zbog toga se ne može odrediti stepen učinkovitosti korištenja raspoloživih resursa, niti je moguće adekvatno obrazložiti zahtjeve prema budžetu o potrebnim resursima koje zahtijeva proizvodnja kvalitetne službene statistike.

U početnoj fazi je primjena GSBPM – Generičkog modela statističkog poslovnog procesa, koji je moguća osnova za primjenu sistema praćenja troškova, pri čemu bi se resursi mogli klasifikovati prema glavnim fazama Generičkog modela statističkog poslovnog procesa.

Preduzimaju se aktivnosti na poboljšanju korištenja administrativnih izvora podataka da bi se izbjegla direktna istraživanja.

Buduće aktivnosti

Radi poboljšavanja troškovne učinkovitosti i daljnjeg unapređivanja usklađenosti s COP-om, Zavod planira razviti sistem postupaka i alata koji bi omogućio procjenjivanje troškova statističkih procesa i proizvoda.

▪ *Statistički rezultati*

Zavod posebnu pažnju posvećuje jačanju povjerenja javnosti u zvaničnu statistiku, koja daje

nepriistrasnu sliku društva u kojem živimo. U cilju da javnost prepozna zvaničnu statistiku kao nezavisnu i međunarodno priznatu, kontinuirano se radi na unapređenju prezentovanja podataka i jačanju komunikacije sa širom javnošću.

Relevantna pitanja za ocjenu statističkih rezultata su:

11. Relevantnost
12. Tačnost i pouzdanost
13. Pravovremenost i poštivanje najavljenih rokova publiciranja
14. Usklađenost i uporedivost
15. Dostupnost i razumljivost

Načelo 11: Relevantnost

Europska statistika izlazi u susret (zadovoljava) potrebama korisnika.

Trenutno stanje

Obaveza Zavoda je učinkovita i pravovremena priprema i diseminacija kvalitetnih statističkih proizvoda, koji korisnicima osiguravaju pouzdan pokazatelj za donošenje odluka.

Dobro poznavanje potreba korisnika i uzajamna saradnja je jedan od uslova za proizvodnju statistike prema potrebama korisnika. Od 2013. godine Zavod godišnje provodi istraživanje o zadovoljstvu korisnika sa podacima i uslugama Zavoda. Posljednje istraživanje provedeno je u junu 2017. godine. Upitnik je poslan elektronskom poštom na adrese korisnika (korisnici podataka Zavoda u 2016. godini i prvoj polovini 2017. godine).

Upitnik su mogli da popune i korisnici koji su posjetili web stranicu Zavoda u periodu provođenje istraživanja o zadovoljstvu korisnika

Cilj istraživanja bio je sagledavanje zadovoljstva korisnika kvalitetom podataka i nivoom usluga Zavoda, te utvrđivanje potreba korisnika. Prema dobivenim rezultatima 77,7 % anketiranih zadovoljno je ukupnom kvalitetom podataka i usluga Zavoda.

Podaci koje proizvodi Zavod objavljuju se na web stranici u vidu publikacija, a sve veći broj podataka prikazan je u PC-Axis (PX-Web) i na web Gis portalu. Ukoliko korisnik ne nađe potrebne podatke može popuniti korisnički zahtjev za podacima koji se nalazi na web stranici Zavoda.

Buduće aktivnosti

Nastavak praćenja zadovoljstva korisnika sa podacima i uslugama u cilju proizvodnje statistike u skladu sa potrebama korisnika.

Načelo 12: Tačnost i pouzdanost

Europska statistika tačno i pouzdano odražava stvarnost.

Trenutno stanje

U interesu proizvodnje pouzdane, relevantne i međunarodne uporedive statistike Zavod nastoji da primjeni smjernice i preporuke koje su navedene u dokumentu „Izvještaj o kvalitetu statističkih istraživanja - Smjernice za izradu“. Svi učesnici koji su uključeni u proizvodnju statistike imaju odgovornost, da ulože maksimalan napor da odgovore potrebama korisnika statističkih podataka kako u zemlji tako i inozemstvu.

Buduće aktivnosti:

Povećanje broja statistika koje su raspoložive u diseminacionoj bazi podataka na internetskoj stranici PC-Axis (PX-WEB), poboljšanje komentara u statističkim publikacijama, objavljivanje većeg broja izvještaja o kvaliteti statističkih istraživanja.

Načelo 13: Pravovremenost i vremenska određenost

Europska statistika se objavljuje pravovremeno i diseminira u određenom vremenu.

Trenutno stanje

Zavod unaprijed objavljuje Kalendar publikovanja na svojoj web stranici. Kalendar publikovanja sadrži temu i predmetnu oblast, referentni period i datum objavljivanja. Objavljuje se u decembru i obuhvaća publikacije i saopćenja predviđena za objavljivanje u narednoj godini. Korisnik u kalendaru dolazi do informacije o svim publikacijama Zavoda na dnevnoj i mjesečnoj osnovi.

U slučajevima kada nije moguće ostvariti zadani rok objavljivanja, postavlja se na web stranicu Zavoda informacija o tome.

Zavod je u cilju unapređenja usluga korisnicima uradio redizajn web stranice i prilagodio je potrebama korisnika. Postavljena je PC-Axis (PX Web) baza za diseminiranje statističkih podataka, odnosno statističke izvještaje koji se mogu dinamički generisati. Na web stranici Zavoda korisnici mogu da pristupe i Web GIS portalu. Web GIS aplikacija, namijenjena je za prezentaciju prostornih podataka i dokumenata.

U Izvještajima o kvalitetu statističkih istraživanja iskazuje se relevantnost, tačnost i pouzdanost procjene, pravovremenost i tačnost objave, usklađenost i uporedivost, dostupnost i razumljivost, diseminacijski format, troškovi istraživanja i opterećenost davalaca podataka, povjerljivost i statistička obrada za određene domenske statistike;

U planu provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH dat je Plan publikovanja.

Buduće aktivnosti

U cilju povećanja korištenja statistika i njihovog vjerodostojnog interpretiranja, te unapređivanje usklađenosti s COP-om Zavod planira poboljšati komentare u svojim

statističkim publikacijama.

Vizualizacija statistike često kreira bolje razumijevanje podataka koji mogu biti prikazani u tabelama, tekstu ili bazama podataka. Vizualizaciju podataka treba uraditi na osnovu interesa korisnika.

Načelo 14: Koherentnost i uporedivost

Europska statistika je interno dosljedna i uporediva između regija i zemalja; moguće je kombinovanje i zajednička upotreba srodnih podataka iz različitih izvora.

Trenutno stanje

Statistike se izrađuju primjenom zajedničkih standarda u pogledu obima, definicija jedinica i klasifikacija u različitim istraživanjima. Statistike iz različitih istraživanja i izvora se upoređuju i usklađuju.

Iz istraživanja o zadovoljstvu korisnika 74,74 % ispitanika su ocijenili uporedivost podataka da je dobra i da je u većini dobra.

Buduće aktivnosti

Raditi na povećanju uporedivosti i usklađenosti podataka sa zemljama europskog statističkog sistema i drugih statističkih sistema.

Načelo 15: Dostupnost i razumljivost

Europske statistike su prezentirane na jednostavan i razumljiv način, objavljena na odgovarajući i primjeren način, raspoloživa i dostupna na nepristrasnoj osnovi zajedno sa metapodacima i smjernicama.

Trenutno stanje

Zavod nastoji da u sve većoj mjeri zadovolji potrebe i zahtjeve korisnika, kao i da omogući da statistički podaci budu dostupni i razumljivi. Shodno tome, radi se istraživanje o zadovoljstvu korisnika.

Urađen je redizajn i unapređenje web stranice Zavoda u 2016. godini. Nova web stranica Zavoda je jednostavna za korištenje i ne zahtjeva mnogo koraka kako bi se došlo do traženih informacija.

U istraživanju o zadovoljstvu korisnika oko 83 % ispitanika pozitivno je ocijenilo razumljivost i dostupnost statističkih podataka i usluga Zavoda.

Obzirom da se potrebe korisnika mjenjaju tokom vremena, povratne informacije korisnika predstavljaju značajan pokazatelj Zavodu za pronalaženje novih načina razvoja statističkog sistema i prilagođavanja novim zahtjevima korisnika.

Radi postizanja bolje dostupnosti i jasnoće statistika te poboljšavanja usklađenosti s COP-om Zavod je počeo koristiti PC-Axis (PX Web) bazu za diseminiranje statističkih podataka. Do

sada je ovuhvaćen određeni broj statističkih istraživanja i publikovani podaci iz Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH 2013. godine. Trenutno Zavod radi na uključenju što više statističkih istraživanja u navedenu bazu za diseminiranje statističkih podataka.

Radi se kontinuirano i na ažuriranju Web GIS portala.

Rezultati statističkih istraživanja objavljuju se u saopćenjima. Saopćenja su ključna komponenta diseminacije i pružaju najnoviju informaciju medijima i drugim korisnicima.

Svi korisnici imaju jednak pristup zvaničnoj statistici. To znači da datumi diseminacije zvanične statistike moraju biti objavljeni unaprijed, te da niti jedna kategorija korisnika ne može imati pristup zvaničnoj statistici prije drugih korisnika. Podaci se publikuju zajedno sa metodološkim napomenama i objašnjenjima kako bi se izbjegla pogrešna tumačenja i zloupotrebe.

U svrhe obavljanja znanstveno - istraživačke djelatnosti Zavod i ovlaštena tijela za poslove statistike mogu, na temelju pisanog zahtjeva, davati individualne podatke, bez da se iz tih podataka može izravno ili neizravno prepoznati individualna izvještajna jedinica.

Za statistička istraživanja/aktivnosti urađene su metodologije. Metodologije su objavljene na web stranici Zavoda u okviru statističkih oblasti. Objava metodologija doprinosi većoj transparentnosti rada Zavoda i boljem razumijevanju statistike.

Buduće aktivnosti

Zavod namjerava uključiti sva statistička istraživanja u PC-Axis (PX Web) bazu za diseminiranje statističkih podataka uključujući i podatke iz Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH 2013. godine. Raditi na poboljšanju komentara u statističkim saopćenjima i publikacijama, kako bi bili razumljivi i interesantni za korisnike.

Zavod je kroz međunarodne projekte zajedno sa Agencijom za statistiku BiH i Republičkim zavodom za statistiku RS kreirao jedinstvenu strategiju za implementaciju sistema metapodataka „Strategija razvoja sistema metapodataka u statističkom sistemu BiH“.

Zavod nastavlja sa primjenom ove startegije.

VIZIJA EUROPSKOG STATISTIČKOG SISTEMA¹

"Europski statistički sistem će biti svjetski lider u pružanju usluga u oblasti statističkih informacija i najznačajniji proizvođač statistike za Europsku uniju i njene zemlje članice. Oslanjajući se na naučne principe i metode, Europski statistički sistem će izrađivati i stalno unaprijeđivati program harmonizovanih europskih statistika koje su u temelju demokratskih procesa i napretka društva."

MISIJA EUROPSKOG STATISTIČKOG SISTEMA

"Pružamo Europskoj uniji, svijetu i javnosti neovisne i visokokvalitetne informacije o gospodarstvu i društvu na europskoj, nacionalnim i regionalnim nivoima i omogućavamo da te informacije budu na raspolaganju svima za svrhe donošenja odluka, istraživanja i rasprave."

Za realiziranje te misije i vizije, članice Europskog statističkog sistema zalažu se za zajedničku saradnju i stalnu interakciju sa korisnicima u skladu sa načelima Kodeks prakse europske statistike i općim načelima upravljanja kvalitetom, uključujući predanost rukovodstva, partnerstvo, zadovoljstvo zaposlenih i kontinuirano poboljšanje, uz integraciju i harmonizaciju.

KODEKS PRAKSE EUROPSKE STATISTIKE

Kodeks prakse europske statistike temelji se na 15 načela koji obuhvataju institucionalno okruženje, statističke proizvodne procese i statističke rezultate. Set pokazatelja dobre prakse za svako od načela predstavlja referencu za ocjenu implementacije kodeksa. Kriterijumi kvaliteta za europske statistike definirani su u europskom Zakonu o statistici².

Statistička tijela³, koja obuhvataju, Komisiju (Eurostat), nacionalni statistički zavodi i druga nacionalna tijela odgovorna za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike⁴, zajedno sa vladama, ministarstvima i Europskim vijećem, obavezuju se na pridržavanje Kodeksa.

Načela Kodeksa prakse zajedno sa principima općeg okvira za upravljanjem kvalitetom predstavljaju zajednički okvir kvaliteta u Europskog statističkog sistema.

¹ Uredba (EZ) 223/2009., član 4.

² Uredba (EZ) 223/2009., član 12.

³ Uredba (EZ) 223/2009., članovi 4. i 5.

⁴ Uredba (EZ) 223/2009., član 1. U Kodeksu prakse "ostala nacionalna tijela odgovorna za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike" zovu se "ostala statistička tijela".

– **INSTITUCIONALNO OKRUŽENJE**

Institucionalni i organizacioni faktori imaju značajan utjecaj na efikasnost i kredibilitet statističkog tijela koje razvija, proizvodi i diseminira europsku statistiku. Za institucionalno okruženje relevantna su pitanja koja se odnose na profesionalnu nezavisnost, ovlaštenje za prikupljanje podataka, raspoloživost odgovarajućih resursa, predanost kvalitetu, statističku povjerljivost, nepristranost i objektivnost.

NAČELO 1: PROFESIONALNA NEZAVISNOST

Profesionalna nezavisnost statističkih tijela od ostalih političkih, regulatornih ili upravnih odjela i tijela, kao i od subjekata iz privatnog sektora, osigurava kredibilitet europske statistike.

Pokazatelji:

- 1.1 Nezavisnost nacionalne statističke ustanove i Eurostata od političkih i ostalih spoljnjih uplitanja u razvoj, proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike je uređena zakonom i osigurana za druga statistička tijela;
- 1.2 Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela, imaju dovoljno visok hijerarhijski položaj koji im osigurava pristup političkim tijelama i upravnim javnim tijelima na višem nivou. Oni se odlikuju izuzetnim profesionalnim sposobnostima;
- 1.3 Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela imaju odgovornost osigurati da se statistike razvijaju, proizvode i diseminiraju na nezavisan način;
- 1.4 Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela, imaju isključivu odgovornost za odlučivanja o statističkim metodama, standardima i procedurama, kao i o sadržaju i vremenu objavljivanja statistika;
- 1.5 Statistički programi rada se objavljuju a periodičnim izvještajima se opisuje ostvareni napredak.
- 1.6 Statistička saopćenja se jasno razlikuju i odvojeno objavljuju nezavisno o političkim stavovima i izjavama;
- 1.7 Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela, javno komentiraju statistička pitanja, uključujući kritike i zloupotrebe zvanične statistike – onda kada se to smatra primjerenim;
Imenovanje Rukovodilaca nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnika ostalih statističkih tijela, temelji se isključivo na stručnim kompetencijama. Razlozi na temelju kojih se mogu razriješiti dužnosti, navedeni su u pravnom aktu. To ne mogu biti razlozi koji se odnose na ugrožavanje stručne ili naučne nezavisnosti.

NAČELO 2: OVLAŠTENJE ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA

Statistička tijela moraju imati jasan pravni mandat za prikupljanje podataka za europske statističke potrebe. Upravna tijela, preduzeća i domaćinstva te javnost u cjelini mogu se

primorati da, na zakonskoj osnovi, a na zahtjev statističkih tijela, dopuste pristup ili prosljede podatke za potrebe europske statistike.

Pokazatelji

- 2.1 Mandat statističkih tijela za prikupljanje informacija koje su potrebne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike uređen je zakonom;
- 2.2 Statističkim tijelima zakonom je dozvoljena upotreba administrativnih podataka za statističke svrhe;
- 2.3 Na osnovu zakona, statistička tijela mogu iznuditi davanje odgovora za statistička istraživanja.

NAČELO 3: ADEKVATNOST RESURSA

Resursi kojima raspolažu statistička tijela moraju biti dovoljni da bi odgovorili zahtjevima europske statistike.

Pokazatelji

- 3.1 Ljudski, finansijski i kompjuterski resursi adekvatni su i obimom i kvalitetom, raspoloživi su i mogu odgovoriti trenutnim statističkim potrebama;
- 3.2 Obim, nivo detalja i troškovi statistike primjereni su potrebama;
- 3.3 Postoje procedure za procjenu i opravdanje zahtjeva za novim statistikama u odnosu na troškove;
- 3.4 Postoje procedure za procjenu kontinuirane potrebe za svim statistikama, da bi se uvidjelo može li se neku (statistiku) prekinuti ili ograničiti i time oslobodili resursi.

NAČELO 4: PREDANOST KVALITETU

Statistička tijela su predana kvalitetu. Ona sistematski i redovno identificiraju prednosti i slabosti, te kontinuirano poboljšavaju kvalitet procesa i proizvoda

Pokazatelji

- 4.1 Politika kvaliteta definirana je i dostupna javnosti. Organizaciona struktura i alati su u funkciji upravljanja kvalitetom;
- 4.2 Postoje procedure za planiranje i praćenje kvaliteta statističkog proizvodnog procesa;
- 4.3 Kvalitet proizvoda redovno se nadzire, procjenjuje se u odnosu na različite kombinacije njegovih dimenzija i izvještava u skladu sa kriterijima kvaliteta za europske statistike;
- 4.4 Provodi se redovan i temeljit pregled najvažnijih statističkih rezultata, ako je primjereno uz pomoć eksperata izvan statističke ustanove

NAČELO 5: STATISTIČKA POVJERLJIVOST

Privatnost davalaca podataka (domaćinstava, preduzeća, upravnih jedinica i ostalih izvještajnih jedinica), povjerljivost informacija koje oni daju te njihova upotreba isključivo u statističke svrhe, potpuno je garantovana.

Pokazatelji

- 5.1 Statistička povjerljivost garantovana je zakonom;
- 5.2 Zaposleni se prilikom zasnivanja radnog odnosa svojim potpisom obavezuju da poštuju zakonom predviđenu obavezu poverljivosti statističkih podataka;
- 5.3 Propisane su kazne za svako namjernu povredu statističke povjerljivosti;
- 5.4 Zaposlenima su obezbjeđene smjernice i upute za zaštitu statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i diseminacije. Politika povjerljivosti dostupna je široj javnosti;
- 5.5 Primjenjuju se fizičke, tehnološke i organizacione mjere za zaštitu sigurnosti i integriteta statističkih baza podataka;
- 5.6 Primjenjuje se strogi protokol za vanjske korisnike koji imaju pristup statističkim mikro podacima za istraživačke svrhe.

NAČELO 6: NEPRISTRASNOST I OBJEKTIVNOST

Statistička tijela razvijaju, proizvode i diseminiraju europsku statistiku poštujući naučnu nezavisnost na objektivan, profesionalan i transparentan način, tako da se svi korisnici tretiraju jednako.

Pokazatelji

- 6.1 Statistika se izrađuju na objektivnoj osnovi koja je određena statističkim pravilima;
- 6.2 Izbor izvora podataka i statističkih metoda, kao i odluka o diseminaciji statistike određeni su statističkim pravilima;
- 6.3 Greške pronađene u objavljenim statistikama ispravljaju se i objavljuju u najkraćem mogućem roku;
- 6.4 Informacije o primijenjenim metodama i postupcima dostupne su javnosti;
- 6.5 Datum i vrijeme objavljivanja statističkih podataka unaprijed se objavljuju;
- 6.6 Unaprijed se najavljuju veće revizije ili metodološke promjene;
- 6.7 Svi korisnici imaju jednak i istovremen pristup statističkim saopćenjima. Bilo kakav privilegovani, raniji pristup bilo kojem spoljnjem korisniku je limitiran, kontrolisan i objavljen.
Ukoliko dođe do „curenja“ informacija, aranžmani ranijih pristupa revidirani su da bi se osigurala nepristrasnost;
- 6.8 Statistička saopćenja i izjave na konferencijama za novinare objektivne su i nepristrasne.

– STATISTIČKI PROCESI

Europski i drugi međunarodni standardi, smjernice i dobra praksa moraju se pratiti u potpunosti i primijeniti u postupcima koje statistička tijela koriste radi organizovanja, prikupljanja, obrade i diseminacije europske statistike. Vjerodostojnost statistike se povećava dobrom reputacijom upravljanja i efikasnosti. Važni aspekti statističkog procesa jesu, ispravna metodologija, odgovarajući statistički postupci, umjerena opterećenost davalaca podataka i efikasno korištenje sredstava.

NAČELO 7: DOBRA METODOLOGIJA

Dobra metodologija mora poduprijeti kvalitetnu statistiku. Ovo zahtjeva odgovarajuće alate,

procedure i ekspertska znanja.

Pokazatelji

- 7.1 Ukupan metodološki okvir koji se koristi za europsku statistiku slijedi europske i ostale međunarodne standarde, smjernice i dobre prakse;
- 7.2 Postoje procedure koje osiguravaju da se standardni koncepti, definicije i klasifikacije dosljedno primjenjuju unutar statističkog tijela;
- 7.3 Poslovni registar i okvir za istraživanja stanovništva redovno se ocjenjuju i ukoliko je to potrebno prilagođavaju, da bi se osigurao visoki kvalitet;
- 7.4 Postoji usklađenost na detaljnom nivou između nacionalnih i odgovarajućih europskih sistema klasifikacija;
- 7.5 Angažuju se školovani kadrovi iz relevantnih akademskih disciplina;
- 7.6 Statistička tijela provode politiku kontinuiranog stručnog osposobljavanja zaposlenih;
- 7.7 Organizovana je saradnja sa naučnom zajednicom u cilju poboljšanja metodologija, efikasnosti primijenjenih metoda, i, kada je to moguće, primjene boljih alata.

NAČELO 8: ODGOVARAJUĆE STATISTIČKE PROCEDURE

Odgovarajuće statističke procedure, koje se implementiraju od prikupljanja podataka do njihovog potvrđivanja, moraju podupirati kvalitet u statistici.

Pokazatelji

- 8.1 Za one europske statistike koje se zasnivaju na administrativnim podacima definicije i koncepti korišteni za administrativne svrhe su u saglasnosti sa onima koji se zahtjevaju za statističke svrhe;
- 8.2 Za statistička istraživanja, upitnici se sistematski testiraju prije prikupljanja podataka;
- 8.3 Dizajn istraživanja, odabir uzoraka i metode procjene su dobro utemeljeni i redovno se preispituju i prema potrebi revidiraju;
- 8.4 Prikupljanje podataka, unos podataka i šifriranje rutinski se nadziru i prema potrebi revidiraju;
- 8.5 Odgovarajući metodi editovanja i imputacije se koriste i redovno preispituju, revidiraju ili ažuriraju ukoliko je potrebno;
- 8.6 Revizije slijede standardne, dobro utemeljene i transparentne procedure;
- 8.7 Statistička tijela uključena su u dizajniranje administrativnih podataka, kako bi administrativne podatke što više prilagodili statističkim potrebama;
- 8.8 Sklopljeni su sporazumi sa vlasnicima administrativnih podataka u kojima se potvrđuje zajednička predanost upotrebe tih podataka za statističke svrhe;
- 8.9 Statistička tijela sarađuju sa vlasnicima administrativnih podataka u vezi sa osiguravanjem kvaliteta podataka.

NAČELO 9: UMJERENO OPTEREĆENJE DAVAoca PODATAKA

Teret izvještavanja je proporcionalan potrebama korisnika i nije pretjeran za davaoce podataka. Statistička tijela prate opterećenost davalaca podataka i postavljaju ciljeve za njegovo smanjivanje u narednom periodu.

Pokazatelji

- 9.1 Obim i detaljnost zahtjeva europske statistike ograničeni su na ono što je apsolutno neophodno;
- 9.2 Teret izvještavanja je ravnomjerno raspoređen na cjelokupnu populaciju koja se istražuje;
- 9.3 Informacije koje se traže od poslovnih subjekata prikupljaju se, koliko god je to moguće, iz njihovih poslovnih izvještaja i kad je moguće, koriste se elektronska sredstva radi olakšavanja prikupljanja podataka;
- 9.4 Administrativni izvori koriste se kadgod je to moguće, kako bi se izbjeglo dupliranje zahtjeva za podacima;
- 9.5 U cilju izbjegavanja višestrukih istraživanja, uspostavlja se razmjena podataka između statističkih tijela;
- 9.6 Statistička tijela promoviraju mjere koje omogućavaju povezivanje izvora podataka u cilju smanjenja tereta izvještavanja.

NAČELO 10: TROŠKOVNA EFIKASNOST

Resursima se efikasno raspolaže.

Pokazatelji

- 10.1 Internim i nezavisnim spoljnim mjerama kontrole nadgleda se upotreba resursa statističkog tijela;
- 10.2 Produkcioni potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija je optimizovan za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka;
- 10.3 Ulažu se proaktivni napor u poboljšavanje statističkog potencijala administrativnih podataka u cilju izbjegavanja direktnih istraživanja;
- 10.4 Statistička tijela promoviraju i implementiraju standardizovana rješenja koja povećavaju djelotvornost i efikasnost.

– STATISTIČKI REZULTATI

Raspoložive statistike moraju zadovoljavati potrebe korisnika. Statistike se pridržavaju europskih standarda kvaliteta i služe potrebama europskih institucija, vlada, istraživačkih institucija, poslovnih subjekata i šire javnosti. Važna pitanja se pridaju tome da statistike budu relevantne, tačne i pouzdane, pravovremene, koherentne, uporediva između regija i zemalja te lako dostupne korisnicima.

NAČELO 11: RELEVANTNOST

Europska statistika izlazi u susret (zadovoljava) potrebama korisnika.

Pokazatelji

- 11.1 Primjenjuju se postupci konsultovanja korisnika, praćenja relevantnosti i praktične upotrebljivosti postojećih statistika u cilju zadovoljenja potreba korisnika, kao i razmatranja njihovih novonastalih potreba i prioriteta;
- 11.2 Zadovoljene su prioritetne potrebe i iskazuju se u programu rada;
- 11.3 Redovno i sistematski se prati zadovoljstvo korisnika.

NAČELO 12: TAČNOST I POZDANOST

Europska statistika tačno i pouzdano odražava stvarnost

Pokazatelji

- 12.1 Izvorni podaci, međurezultati i statistički rezultati redovno se ocjenjuju i potvrđuju;
- 12.2 Greške uzorkovanja i neuzoračke greške mjere se i sistematski dokumentiraju u skladu sa europskim standardima;
- 12.3 Revizije se redovno analiziraju u cilju poboljšanja statističkih procesa.

NAČELO 13: PRAVOVREMENOST I VREMENSKA ODREĐENOST

Europska statistika se objavljuje pravovremeno i diseminira u određenom vremenu.

Pokazatelji

- 13.1 Pravovremenost slijedi europske i međunarodne standarde objavljivanja;
- 13.2 Standardno dnevno vrijeme za objavljivanje statistike dostupno je javnosti;
- 13.3 Periodičnost statistike uzima u obzir zahtjeve korisnika, kad god je to moguće;
- 13.4 Svako odstupanje od vremenskog plana diseminacije objavljuje se unaprijed, objašnjava i određuje se novi datum objavljivanja;
- 13.5 Objavljuju se i preliminarni rezultati prihvatljive tačnosti kada se to smatra korisnim.

NAČELO 14: KOHERENTNOST I UPOREDIVOST

Europska statistika je interno dosljedna i uporediva između regija i zemalja; moguće je kombinovanje i zajednička upotreba srodnih podataka iz različitih izvora.

Pokazatelji

- 14.1 Statistike su interno koherentne i dosljedne (tj. vodi se računa o aritmetičkim i računovodstvenim identitetima);
- 14.2 Statistike su uporedive u prihvatljivom vremenskom razdoblju;
- 14.3 Statistike se prikupljaju na osnovu zajedničkih standarda u pogledu obima, definicija, jedinica i klasifikacija u različitim istraživanjima i izvorima;
- 14.4 Statistike iz različitih izvora i različite periodičnosti upoređuju se i usklađuju;
- 14.5 Uporedivost podataka između zemalja unutar Europskog statističkog sistema osigurana je putem periodične razmjene između europskog statističkog sistema i drugih statističkih sistema. Provode se metodološke studije u uskoj saradnji između zemalja članica i Eurostata.

NAČELO 15: DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST

Europske statistike su prezentirane na jednostavan i razumljiv način, objavljena na odgovarajući i primjeren način, raspoloživa i dostupna na nepristrasnoj osnovi zajedno sa metapodacima i smjernicama.

Pokazatelji

- 15.1 Statistika i odgovarajući metapodaci prezentirani su i pohranjeni u obliku koji

- omogućava ispravno tumačenje i smisleno poređenje;
- 15.2 Za diseminacijske usluge koriste se moderne informacione i komunikacione tehnologije i ukoliko postoji potreba i tradicionalna štampana forma;
 - 15.3 Kad je to moguće, obavljaju se i objavljuju analize po narudžbi, i o tome informiše javnost;
 - 15.4 Pristup mikro-podacima je dozvoljen za istraživačke svrhe i uređuje se posebnim pravilima ili protokolima;
 - 15.5 Metapodaci se dokumentuju u skladu sa standardizovanim sistemima metapodataka;
 - 15.6 Korisnici se informišu o metodologiji statističkih procesa uključujući korištenje administrativnih podataka;
 - 15.7 Korisnici se informišu o kvalitetu statističkih rezultata prema kriterijima kvaliteta za evropske statistike.